

Sygn. akt II Ca 1570/13

POSTANOWIENIE

Dnia 10 lutego 2014 r.

Sąd Okręgowy w Kielcach Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Ewa Piątkowska-Bidas (spr.)

Sędziowie: SSO Beata Piwko

SSO Teresa Strojnowska

Protokolant: protokolant sądowy Beata Wodecka

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 10 lutego 2014 r. sprawy

z wniosku I. C. (1)

z udziałem J. G., E. G., S. C. (1), J. K., C. G.

o stwierdzenie nabycia spadku

na skutek apelacji wnioskodawczynie

od postanowienia Sądu Rejonowego w Ostrowcu Świętokrzyskim

z dnia 14 sierpnia 2013 r. sygn. akt I Ns 986/12

postanawia: uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Ostrowcu Świętokrzyskim, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt II Ca 1570/13

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 14 sierpnia 2013 roku Sąd Rejonowy w Ostrowcu Świętokrzyskim stwierdził, że spadek po L. C., córce S.i A., zmarłej 11 czerwca 2003 roku w miejscowości S.i tam ostatnio stale zamieszkałej, na podstawie testamentu spisane go w protokole z dnia 17 października 2002 r. w S.przez Sekretarza Gminy B., otwartego i ogłoszonego przed Sądem Rejonowym w Ostrowcu Świętokrzyskim, w sprawie I Ns 100/09 w dniu 17 kwietnia 2009 r. nabyły I. C.z domu S., córka J.i C., siostra C. G.z domu C., córka S.i A.po ½ części każda z nich; oraz orzekł, że wnioskodawca i uczestnicy ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd Rejonowy oparł o następujące ustalenia faktyczne:

W dniu 11 czerwca 2003 roku jako panna zmarła w S., Gm. B. spadkodawczynie L. C., córka S. i A.. Tam też ostatnio zamieszkiwała.

Nie miała ona dzieci, na dzień śmierci L.C.nie żyli już jej rodzice. Spadkodawczynie pozostawiła troje rodzeństwa siostrę C. G., siostrę H. G., brata S. C. (2). Na dzień śmierci spadkodawczynie żyła już tylko siostra C. G.i stan taki utrzymywał się na dzień zamknięcia rozprawy w przedmiotowej sprawie. Siostra H. G.zmarła w 1984 r., pozostawiając po sobie

spadkobierców męża S. G., który zmarł w 1991 roku oraz dzieci K. G., J. G., E. G.. K. G. zmarł w 1986 r. jako bezdzietny kawaler. Brat S. C. (2) zmarł w 1996 r. pozostawiając po sobie spadkobierców, żonę I. C., wnioskodawczynię w niniejszej sprawie oraz dzieci – J. K., S. C. (1), Z. C., Z. C. zmarł w 1999 r. jako bezdzietny kawaler.

Nikt spośród spadkobierców spadku nie odrzucił, nie zrzekł się dziedziczenia, nie składał oświadczenia o przyjęciu spadku, nie został uznany za niegodnego dziedziczenia, nie zawierał umów o dziedziczenie.

Spadkodawczyni pozostawiła testament allograficzny, spisany w protokole z przyjęcia oświadczenia ostatniej woli z dnia 17.10.2002 r.

W skład spadku po L. C. wchodzi nieruchomości położona w S., złożona z dwóch działek, które oznaczone są numerami (...)i (...) każda z nich po 53 ary oraz zgromadzone przez spadkodawczynię pieniądze. Jedna z wymienionych wyżej działek jest zabudowana starym, drewnianym domem, obecnie zamieszkałym przez S. C. (1) oraz wnioskodawczynię. Powyższe składniki wyczerpują cały spadek, jaki pozostawiła po sobie L. C..

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy stwierdził, że L. C. zostawiła po sobie testament allograficzny, w którym swoimi spadkobiercami ustanowiła bratową I. C. przeznaczając jej cały majątek nieruchomy tj. działki budowlane wraz z budynkiem mieszkalnym drewnianym, obmurowanym oraz dwoma szopkami na opał i siostrę C. G., przeznaczając jej pieniądze, jakie posiada w bankach w O..

Zdaniem Sądu Rejonowego testament allograficzny spełnia wszystkie wymogi określone przez kodeks cywilny. Nie został zakwestionowany przez żadnego z uczestników. Sąd Rejonowy uznał, że przedmioty majątkowe wyczerpują cały majątek, jaki po niej pozostał. Jeśli chodzi o wartość nieruchomości wymienionych w testamencie, to wszyscy uczestnicy za wyjątkiem C. G. określili ją zgodnie na 12.000 zł. Na podstawie zeznań świadków oraz wnioskodawczyni i braku inicjatywy dowodowej uczestników, Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, że wolą spadkodawczyni było po pierwsze uczynienie spadkobiercami I. C. i C. G., a nadto równe ich potraktowanie przy dokonywaniu dyspozycji zawartych w testamencie.

O kosztach postępowania Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 520 k.p.c.

Apelację od powyższego postanowienia wywiodła wnioskodawczyni, stwierdzając że nie zgadza się z nim i czuje się pokrzywdzona. Podniosła, że w testamencie jest jednoznacznie zapisane, że spadkodawczyni chciała przekazać całą nieruchomości jej, nie zaś po połowie wnioskodawczyni i C. G.. Miała być to gratyfikacja za opiekę nad spadkodawczynią, jaką spełniała wnioskodawczyni. Nie jest znana wysokość środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych, Sąd zwrócił się tylko do jednego banku z zapytaniem. C. G. nie brała udziału w rozprawach. Wskazując na powyższe wnioskodawczyni wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia i stwierdzenie że jest ona jedyną spadkobierczynią po L. C., zgodnie z wolą spadkodawcy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawczyni zasługiwała na uwzględnienie o tyle, że doprowadziła do uchylenia zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu, z uwagi na konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Rację ma wnioskodawczyni zarzucając, że Sąd Rejonowy nie prawidłowo ocenił wartości majątku spadkowego, a postanowienie stwierdzające nabycie spadku w równych częściach przez wnioskodawczynię i C. G. jest dowolne i nie znajduje oparcia w zgromadzonym dotychczas materiale dowodowym.

W niniejszej sprawie mamy do czynienia z sytuacją, gdy spadkodawca przeznaczył w testamencie oznaczonym osobom, poszczególne przedmioty majątkowe. Zgodnie z art. 961 k.c. w takiej sytuacji, należy zbadać czy przedmioty te wyczerpują cały majątek. Jeśli Sąd dojdzie do takiego przekonania, osoby te należy poczytywać za spadkobierców nie zaś zapisobierców. W innym przypadku należałoby orzec spadkobranie ustawowe, i zobowiązać spadkobierców ustawowych do wydania przedmiotów zapisu. Ponadto jeśli rozporządzenie testamentowe zostało dokonane na rzecz

kilku osób, jak w niniejszej sprawie, osoby te poczytuje się za powołane do całego spadku w częściach ułamkowych, odpowiadających stosunkowi wartości przeznaczonych im przedmiotów.

Reguła, że przedmiotem badania sądu w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku nie są składniki spadku, nie znajduje zastosowania w sytuacji, gdy spadkodawca rozporządził określonymi przedmiotami. W takiej sytuacji więc, Sąd jest zobowiązany do zbadania, co konkretnie wchodzi w skład majątku spadkowego. Co więcej, gdy spadkodawca jak w niniejszej sprawie rozporządził przedmiotami majątkowym na rzecz więcej niż jednej osoby, Sąd musi zbadać także wartość poszczególnych przedmiotów majątkowych – dla prawidłowego określenia udziałów powołanych osób w spadku.

Przyjmuje się, że poza obowiązkami Sądu wynikającymi z art. 670 k.p.c., w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku obowiązuje także art. 232 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., a więc strony mają także w tym postępowaniu obowiązki w zakresie zgłaszania dowodów na poparcie faktów, z których wywodzą skutki prawne. Sąd może jednak dopuścić dowód nie wskazany przez stronę. Zaś z uwagi na dyspozycję art. 961 zd. 2 k.c. Sąd w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku, w określonych tym przepisem okolicznościach, winien z urzędu dążyć do dokładnego zbadania, co wchodzi w skład spadku, a nadto jaka jest wartość poszczególnych przedmiotów spadkowych. Jest to konieczne do wydania w tej sprawie prawidłowego orzeczenia. Jeśli jednak działanie Sądu z urzędu, prowadzić by miało do przewlekłości postępowania, a strona nie podjęłaby na zarządzenie Sądu inicjatywy dowodowej w tym zakresie, Sąd może ewentualnie zawiesić postępowanie na mocy art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

W niniejszej sprawie Sąd Rejonowy nie przeprowadził odpowiednio postępowania dowodowego i nie dokonał ustalenia składu majątku spadkowego i wartości poszczególnych zapisanych w testamencie przedmiotów spadkowych. Jest to zaś w niniejszym przypadku niezbędne dla prawidłowego rozstrzygnięcia. Nie zostało wykazane żadnymi dowodami, jakie środki finansowe wchodziły w skład spadku, a także na jakich rachunkach bankowych zostały zgromadzone (a ich istnienie można wywodzić wprost z testamentu) natomiast wartość nieruchomości wchodzących w skład spadku została przyjęta na podstawie zeznań i oświadczeń części uczestników, mimo że została zakwestionowana przez uczestniczkę C. G. wprost.

Z materiału dowodowego wynika, że w skład spadku wchodzi nieruchomością zabudowana domem oraz środki zgromadzone na rachunkach bankowych. Spadkodawczyni w testamencie określiła, że siostrze przekazuje „pieniądze jakie posiada w bankach w O.”. Z tego zapisu może wynikać, że spadkodawczyni posiadała środki w więcej niż w jednym banku. Sąd Rejonowy badając skład majątku spadkowego, poprzestał na wyjaśnieniach złożonych przez pełnomocnika C. G., złożonych w postępowaniu sygn. akt I Ns 100/9, że spadkodawczyni posiadała środki w byłym banku (...), obecnie (...) S.A. i zwrócił się tylko do tego banku o wskazanie stanu rachunków bankowych spadkodawczyni. W O.w 2003 roku było zapewne więcej banków niż jeden.

Nawet zaś jeśli chodzi o ten bank, wydaje się że ustalenia nie zostały poczynione wystarczająco wnikliwie. Jak wynika z pisma z Banku (...) z dnia 21.09.2009 r. złożonego do sprawy I Ns 100/9 Bank nie wskazał środków na rachunku bankowym na dzień 17.10.2002 r., gdyż dokumenty są archiwizowane tylko 5 lat. Z pisma tego wynikać może, że spadkodawczyni jednak posiadała rachunek w tym banku, skoro nie zaprzeczono, że była ona jego klientką. Także z pisma banku (...) z dnia 26.02.2013 roku złożonego w niniejszej sprawie wynika, że możliwe jest, że L. C. była przed fuzją banków klientką (...) S.A. Później wprawdzie z pisma Banku z dnia 22.03.2013 r. wynika, że spadkodawczyni nie jest klientką banku (...), ale z pisma tego nie wynika, że stwierdzono również że nie była w przeszłości klientką Banku (...) a więc istnieje obawa, że kwestia ta nie została wystarczająco wnikliwie zbadana.

Sąd pierwszej instancji nie zgromadził więc w zasadzie żadnych dowodów na okoliczność posiadania przez spadkodawczynię rachunku bankowego i wysokości zgromadzonych na nim środków. Ustalenia swoje, co do posiadania przez spadkodawczynię jakichś środków pieniężnych, a nawet co do ich wysokości Sąd Rejonowy poczynił z testamentu oraz zeznań wnioskodawczyni i świadka Z. P., którzy, nie wskazując w jakim banku rachunek miałby się znajdować, ani wysokości środków, oświadczyli tylko, że spadkodawczyni była osobą oszczędną i zapewne zbierała latami środki z emerytury, a więc środków tych powinno być „sporo”. Na takiej podstawie Sąd Rejonowy przyjął, że

wysokość środków pieniężnych przekazanych w testamencie C. G. odpowiada wartości nieruchomości przekazanych I. C., a więc spadkobierczynie winni nabyć spadek po połowie. Zdaniem Sądu Okręgowego ustalenia te są dowolne, poczynione bez rozpoznania istotny sprawy.

Przede wszystkim wartość nieruchomości przekazanej w testamencie I. C., nie została ustalona właściwie, gdyż Sąd Rejonowy poprzestał w części na zeznaniach, w części na oświadczeniach pisemnych wnioskodawczyni i uczestników. Co więcej uczestniczka C. G., spadkobierczyni testamentowa wniosła zarzut, co do wskazywanej przez pozostałych uczestników wartości nieruchomości. Choćby przez podniesienie tego zarzutu, Sąd Rejonowy winien powołać z urzędu dowód z opinii biegłego na okoliczność wyceny wartości przedmiotowej nieruchomości.

Należy więc podnieść, że Sąd Rejonowy nie poczynił ustaleń których wymaga przepis art. 961 k.c. dla prawidłowego rozstrzygnięcia w zakresie stwierdzenia nabycia spadku na podstawie testamentu, gdy spadkodawca przeznaczył spadkobiercom poszczególne przedmioty z majątku spadkowego. Nie został prawidłowo ustalony skład spadku (nie ma dowodów na to, jakie rzeczywiście środki finansowe wchodzi w skład spadku), a także nie została ustalona wartość poszczególnych przedmiotów spadkowych (zarówno nieruchomości jak i środków pieniężnych). Bez przeprowadzenia w całości postępowania dowodowego nie jest możliwe stwierdzenie, w jakich częściach spadkobierczynie mają nabyć spadek po L. C..

Sąd Rejonowy ponownie rozpoznając niniejszą sprawę, winien zgodnie z wytycznymi z art. 961 k.c. szczegółowo ustalić skład majątku spadkowego oraz wartość poszczególnych, przyznanych w testamencie spadkobierczyniom przedmiotów majątkowych i dopiero na podstawie tak poczynionych ustaleń winien orzec o tym, w jakich częściach I. C. i C. G. nabyły spadek na mocy testamentu po L. C.. Należy mieć na uwadze, że prawidłowe ustalenie wartości objętej testamentem nieruchomości będzie pomocne także dla określenia wartości ewentualnych oszczędności spadkodawczyni. Celowym będzie także ustalenie wysokości uzyskiwanej przez nią emerytury lub renty i zestawienie posiadanych środków z wydatkami na utrzymanie. Pozwoli to w pewnym stopniu na wnioskowanie co do ewentualnych comiesięcznych oszczędności testatorki. Ustalenia powyższe powinny znaleźć odzwierciedlenie w materiale dowodowym, który Sąd Rejonowy winien ocenić zgodnie z wytycznymi z art. 233 k.p.c. i dać wyraz tej ocenie w uzasadnieniu orzeczenia zgodnie z art. 328 § 2 k.p.c.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy na moc art. 386 § 4 k.p.c. orzekł jak w sentencji postanowienia

SSO E. Piątkowska-Bidas (spr.) SSO B. Piwko SSO T. Strojnowska